

odredjeno po sudu ne počini uvjetno osudjeni ni zločina ni prestopka, ima se kazan smatrati pretrpljenom.

Od ove blagodati izključeni su bezuvjetno oni, koji su osudjeni na umanjeње građanskih prava, na dopustivost, da se stave pod policijski nadzor ili da se zatvore u robijašnicu (Zwangsarbeits-Anstalt), na zabranu vršenja zvanja, koje su hotice zlorabili. Isto su tako izključeni od ove blagodati oni, kod kojih je robija pretvorena u drugu kazan slobode ili je neutjeriva globa pretvorena u kazan slobode.

Sve ove ustanove o uvjetnom dopustu prešle su u vladinu osnovu od godine 1891. (osnova VI) s tom jedinom preinakom, da je uvjetni dopust moguć samo kod kazni slobode do mjesec dana.

Odbor carevinskog vieća, koji je razpravio ovu osnovu, preinačio je tu ustanovu, te dozvolio uvjetni dopust kod kazni slobode do tri mjeseca. Za tim je uvrstio u osnovu ustanovu, da izključuje uvjetni dopust samo prijašnja osuda radi zločina, ali prestopka.

Konačno je odstranio ustanovu vladine osnove, po kojoj je uvjetna osuda izključena bila, kada je neutjeriva globa bila pretvorena u kazan slobode. (Svršit će se.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Pogodba o preživitku in njena izpolnitev. — Delitev pravnih stroškov po §-u 43 c. pr. r.

Tožnica M. A. je zahtevala s svojo dne 8. oktobra 1907 opr. št. C II 427/7-1 pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani vloženo tožbo plačilo nadomestka za hrano in stanovanje mesečno po 30 K od 2. aprila 1907 naprej in sicer do pravomočnosti sodbe dotekle obroke v 14 dneh, v prihodnje pa vsak mesec naprej — s stroški, opiraje svoj zahtevek na te-le trditve:

Z notarskim spisom z dne 18. novembra 1903 je izročila tožnica svoje posestvo tožencu v last, pridržala pa si je gospodarstvo in užitek do svoje smrti. Ko se je toženec jeseni 1. 1906.

poročil, spremenili sta stranki to pogodbo z ustno pogodbo tako, da je toženec takoj prevzel gospodarstvo in užitek posestva ter se zavezal, dajati tožnici hrano, obleko, obutev in stanovanje ter prepustiti užitek češnje »pri hribu« in jablane koncem hiše. Toženec je začel grdo ravnati s tožnico, zmerjal jo z najgršimi psovkami: »stara baba«, »stara svinja«, »si vse požrla«, jo suval v prsi, poškodoval tudi na obrazu, tako da je bila prisiljena dne 2. aprila 1907 zapustiti svoj, ozir. toženčev dom. Od dne 2. aprila 1907 ji toženec ne daje niti obleke niti stanovanja, zato zahteva nadomestek: za stanovanje na mesec po 6 K, za hrano na dan po 80 h, t. j. na mesec 24 K, skupaj tedaj 30 K.

Ker toženec k razpravi ni prišel, izdala se je na predlog tožniččin z a m u d n a sodba z dne 25. oktobra 1907 opr. šte. C II 427/7-3, s katero se je pa tožbeni zahtevak odbil iz le-teh razlogov:

Po §-ih 396, 442 c. pr. r. je smatrati resničnim, da se je toženec z ustno pogodbo zavezal, dajati tožnici stanovanje in hrano, da je tožnica vsled grdega ravnanja toženčevega zapustila toženčevo hišo dne 2. aprila 1907 in da od tega časa tožnica ni dobila od toženca niti stanovanja niti hrane.

Te dejanske okoliščnosti pa ne opravičujejo tožbenega zahtevka:

Za ustno pogodbo, sklenjeno med strankama, veljajo splošna določila o pogodbah torej tudi § 919 o. d. z., ki določuje: ako pogodnik pogodbe sploh ni izpolnil, ali ne o pravem času, na pravem kraju ali na pogojeni način, sopogodnik izvzemši zakonito določene slučaje, ni upravičen zahtevati razveljave, marveč le točno izpolnitev pogodbe in povračilo. Po §-u 902 o. d. z. pa je pogodbo izpolnjevati tako, kakor se je dogovorilo in po §-u 1413 o. d. z. ni moči siliti upnika, da sprejme kaj proti svoji volji, pa tudi ne dolžnika, da kaj družega da kot to, v kar je zavezan.

Toženec se je zavezal, dajati tožnici stanovanje in hrano v naravi, — vsaj kaj družega niti ne trdi tožnica — in je to svojo obvezo izpolnjeval od jeseni 1906 do 2. aprila 1907; tožnica je mogla in more zahtevati le dajanje hrane in stanovanja v naravi, ako ji toženec tega neče dajati. Da je pa ta slučaj nastopil, tožnica sama ne trdi, marveč izhaja iz njenih trditev, da je

zapustila toženčevo hišo sama, kar seveda opravičuje z grdim ravnanjem toženčevim. S tem pa, ako je toženec tudi res grdo ravnal s tožnico, še nikakor ni ravnal proti pogodbi, kajti tožnica niti ne trdi, da ji je toženec tudi odtegnil stanovanje in hrano ali ji s tem vsaj grozil.

Pri tem stvarnem položaju torej tožnica, katera bi zoper toženčevo grdo ravnanje lahko iskala pomoči pri sodišču, ni upravičena zahtevati za preteklost povračila, ker pogodba se ni izpolnila le vsled njene krivde, še manj pa za prihodnost nadomestka, ki ni bil dogovorjen.

Izreka o stroških ni bilo treba, ker jih toženec ni zaznamoval.

Na tožničin priziv je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani s sodbo z dne 20. decembra 1907 opr. št. Bc III 199/7-4 prvo sodbo deloma izpremenilo ter spoznalo, da mora toženec plačati tožnici nadomestek za hrano in stanovanje mesečno po 30 K za čas od 2. aprila 1907 do 25. oktobra 1907 (t. j. dne izdane prve sodbe), daljni tožbeni zahtevki pa se je začasno zavrnil ter so se stroški obeh stopenj izrekli za pobotane.

Razlogi.

Po prvi sodbi je ugotovljeno, da je toženec s tožnico jako grdo ravnal in jo psoval tako, da je bila prisiljena dne 2. aprila 1907 zapustiti svoj dom.

Dokazano je torej, da je edino toženec povzročil po svoji krivdi, da tožnica od dne 2. aprila 1907 naprej ne dobi pri njem stanovanja in hrane. Naknadna izpolnitev pogodbe se mora v zmislu §-ov 919 in 1323 o. d. z. zahtevati le tedaj, kadar je po naravi sklenjene pogodbe sploh možna in ako poznejša dajatev izpolni pogodbo v njenem bistvu. O tem pa pri dajatvi preživitka, osobito stanovanja in skupne hrane ne more biti govora.

Namen preživitka je, da ima preživitkar pravico, priskrbeti si dajatve v naravi, katerih mu ne da pravočasno zavezanec, takoj drugod na njegov račun, ker bi sicer navadno ne mogel živeti. Vsled tega ga nikakor ni moči siliti, naj naknadno zahteva zaostale naturalne dajatve, temveč mora biti upravičen, zahtevati od zavezanca za to primeren nadomestek ali povračilo v denarju.

V tem slučaju, ko gre za skupno stanovanje in hrano, pa naknadna izpolnitev glede zaostalih dajatev sploh ni možna. Ker pa je vse to zakrivil edino toženec s svojim hudobnim ravnanjem, mora povrniti vsled tega nastalo škodo tudi po določilih 30. poglavja obč. drž. zak. (§§ 1293 sl.), ne da bi s tem ugasnila prvotna obveznost, ki dobi le drugo vsebino v obliki nadomestka ali odškodnine.

Z ozirom na to je tožbeni zahtevek glede nadomestka mesečnih 30 K, kateri znesek se ni izpodbiral in ki je tudi z ozirom na življenske in draginjske razmere v ljubljanski okolici primeren (§ 273 c. pr. r.), za pretekli čas od 2. aprila 1907 do izreka prve sodbe t. j. 25. oktobra 1907 utemeljen. Za prihodnji čas pa je bilo zahtevek točasno zavrniti, ker te dajatve še niso dospele v plačilo in ne gre za alimentacijske prispevke, ki se lahko prisodijo tudi v kolikor zapadejo po prvi sodbi v plačilo (§ 406 c. pr. r.), ampak za nadomestne ali povračilne zahteve.

Ker je tožnica propadla s celim zahtevkom za prihodnost, torej z veliko večino, toženec pa ni zaznamoval stroškov, so se vsi pravnici stroški med seboj pobotali (§§-i 43, 50 c. pr. r.).

Tožničini reviziji je ugodilo c. kr. najvišje sodišče s sodbo z dne 3. marca 1908 opr. št. R VI 40/8-1 le glede stroškov tako, da je toženec dolžan povrniti tožnici polovico stroškov prve stopnje in dve tretjini stroškov druge stopnje; stroške revizijskega postopanja — toženec je dal le odgovor na revizijo — pa je izreklo za pobotane.

Razlogi.

Na določbo §-a 503 št. 4 c. pr. r. opirajoča se revizija je neutemeljena in zadostuje sklicevanje na razloge prizivne sodbe, katere pa ni vzdržati v izreku o stroških. Glede na to, da tožencu na prvi stopnji niso narasli nobeni stroški, dalje da se v prizivu ne razpravlja posebej o zahtevku za prihodnost, marveč priziv kaže, da se polaga večjo važnost na premembo prve sodbe zaradi zahtevka za preteklost, ne odgovarja pobotanje stroškov načelu §-a 43 c. pr. r., marveč je del stroškov prisoditi tožnici.

Ker tožnica s svojo revizijo ni imela uspeha v glavni stvari, morala bi po §-ih 41, 50 c. pr. r. povrniti tožencu potrebne

stroške revizijskega postopanja. Ker pa navedbe revizijskega odgovora deloma ne spadajo k stvari — stvarne novote na zadnji instanci niso dopustne — kompenzujejo se stroški pravilno urejenega revizijskega odgovora s stroški revizijskega rekurza, katere bi z ozirom na gorenji izrek o pravnih stroških moral toženec povrniti tožnici.

Dr. O. P.

b) Poravnava, s katero dovoli mož preložitve služnostne ceste, veže tudi ženo-solastnico, ne pa singularnih naslednikov. Pravnomočnost se ne razteza na singularne naslednike.

I.

Na tožbo Matije E. zoper Franceta Š. radi motenja posesti v izvrševanju vozne pravice čez sredino parcel 487 in 485/2, sklenili sta stranki dne 26. maja 1894 poravnavo (III 189/894), po kateri se je tožnik odpovedal stari progi proti temu, da mu je toženec prepustil vogal parcele 487 oz. 485/2 za napravo nove ceste.

II.

Dne 20. julija 1894 vložila sta Matija E. in žena Marija E. tožbo proti Francetu Š. na priznanje služnostne pravice ceste po stari progi, pridobljene s priposestovanjem.

Okrajno sodišče v Št. Lenartu je ugodilo tožbi z razsodbo z dne 18. novembra 1894, III 256/894, ker je dokazano več nego 30letno izvrševanje voženj, ker je Marija E. solastnica gospodujočega zemljišča in ker potrebuje mož po §-u 1008 o. d. z. kljub §-oma 91, 1238 o. d. z. posebno pooblastilo za poravnave, vsled česar poravnava z dne 26. maja 1894 ne veže žene.

Višje deželno sodišče v Gradcu je zavrnilo dne 17. januarja 1895 tožbo, ker se s poravnavo z dne 26. maja 1894 ni razveljavilo služnostne pravice, temveč se je samo določilo drugi način izvrševanja. Takšne dogovore, ki se ne dotikajo bistva služnosti, sme sklepati v zmislu §-a 1238 o. d. z. mož, ker spadajo v delokrog upravnika skupnega posestva. Ker tožbeni zahtevki tudi nasprotuje načelu §-a 484 o. d. z., upravičena sta tožnika samo zahtevati izpolnitev poravnave v zmislu §-a 919 o. d. z.

Vrhovno sodišče potrdilo je z odločbo od 13. marca 1895 št. 2728 drugo rzsodbo ponavlja je razloge višjega sodišča, h katerim je še dodalo, da sta tožnika po poravnavi vozila po novi progi ter s tem pokazala jasno, da sta privolila v poravnavo.

III.

Negatorni tožbi naslednikov Franceta Š., namreč Franceta in Katarine Š., s katero sta zanikala pravico Matije in Marije E. voziti čez vogal parcele 487 (nova proga), ugodilo je okrajno sodišče v Št. Lenartu z rzsodbo z dne 1. decembra 1906 C 223/6-3, ker singularnih naslednikov poravnava z dne 26. maja 1894, na katero sta se toženca edino sklicevala, ne veže ne oziraje se na njih dobro ali slabo vero.

Prizivno sodišče v Mariboru je potrdilo dne 16. januarja 1907 (Bc I 11/7) to rzsodbo, ker poravnava ne učinkuje proti singularnim naslednikom in velja § 1500 o. d. z. samo za pravice, pridobljene s priposestovanjem.

Revizije se ni vložilo.

IV.

Na konfesorno tožbo Matije in Marije E. zoper Franceta in Katarino Š. glede stare proge, pridobljene s priposestovanjem, razpravljalo se je najprej posebej o ugovoru razsojene stvari, ki se je opiral na spis III 256/94.

Okr. sodišče je ugovoru ugodilo s sklepom z dne 8. maja 1907 C 51/7-3.

Razlogi.

Tožnika sta ista kakor v pravdi III 256/94, uveljavlja se isti naslov, ker se tožba opira samo na priposestovanje in stanje pred pravdo III 256 94; toženca sta pa singularna naslednika takratnega toženca. Po §-u 234 c. pr. reda, po min. odgovoru k temu §-u, po §-u 9 izvrš. reda učinkuje pravnomočnost proti osebi, ki pridobi v sporu stoječo stvar, tem bolj mora to veljati za naslednika, ki jo pridobi po končanem sporu. Pravnomočnost pa lahko učinkuje proti tretjim osebam vsled značaja dotičnega pravnega razmerja. Po §-u 472 o. d. z. je služnost stvarna in absolutna pravica, pristojča upravičencu zoper vsakega posest-

nika službujočega zemljišča; služnost je pravzaprav breme, ležeče na lastnini, spojeno z zemljiščem. Če se torej določi s formalno pravnomočno razsodbo, da ni zemljiške služnosti, določi se to tudi za naslednika, kakor služijo nasledniku v prid določbe §-ov 1488, 1493 o. d. z. itd. Ker gre torej za isti zahtevek v zmislu §-a 411 c. pr. reda, bilo je ugovoru ugoditi.

Rekurzno sodišče je ugodilo dne 28. avgusta 1907 rekurzu ter zavrnilo ugovor »rei judicatae« (R I 122,7).

Razlogi.

Razmotravati in ugotoviti je treba glede ugovora razsojene stvari, ali sta utemeljena oba predpogoja tega ugovora:

a) enakost strank,

b) enakost spornega predmeta, bodisi v pravdi III 256/94, v kateri je bila zavrtnjena konfesorna tožbena zahteva današnjih tožnikov glede parcel 485/2 in 487, bodisi v pravdi C 223/6 med današnjima strankama, v kateri se je ugodilo negatorni tožbi današnjih tožencev glede vožnje čez vogal parcele 487 — z današnjo pravdo, v kateri zahtevata zakonca Matija in Marija E. od tožencev potom nove konfesorne tožbe priznanje pravice vozne ceste čez parceli 485 2 in 487.

Glede prve pravde III 256/94, zaradi katere je prvi sodnik ugodil ugovoru, manjka po mnenju rekurznega sodišča identiteta strank, ker se je takrat razsodilo proti Francetu Š., ne proti tožencema. Določba §-a 234 c. pr. r. in dotični odgovor just. ministrstva se nanaša po mnenju rekurznega sodišča edino na ta slučaj, da pride sporna stvar še tekom pravde na naslednika, oziroma, ako je naslednik univerzalni pravni sukcesor pravdne stranke. Za singularnega naslednika pa ne učinkuje prvotna pravda ugovora razsojene stvari, kakor se je to vsaj neposredno tudi v pravdi C 223/6 zgodilo.

Glede druge pravde C 223/6 pa manjka identiteta sporne stvari očitvidno zategadelj, ker se je v tej pravdi sicer med istima strankama vendar pa samo to razsodilo, da je parcela 487 prosta služnosti vožnje, nikakor pa o parceli 485/2, katera je vsaj del predmeta današnje tožbe Čeravno je po precej zamotanem stvarnem položaju meritalen uspeh tožbe zelo dvomljiv, bilo je vendar ugoditi rekurzu.

Vrhovno sodišče je potrdilo z odločbo dne 15. oktobra 1907 št. 13.127 ta sklep, ker manjka glede spisa III 256/94 identiteta strank; toženca nista univerzalna naslednika takratnega toženca Š.; lastnik zemljišča ni enak reprezentantu juristiške osebe, tako da bi že lastnina gospodujočega in službujočega zemljišča povzročila identiteto strank; § 234 c. pr. r. nanaša se samo na slučaj, da pravda še teče. Glede spisa C 223/6 manjka identiteta spornega predmeta, ker se v tej pravdi ni ugotovilo, da je parcela 487 sploh prosta služnosti, temuč se je samo določilo, da tožnika nimata pravice voziti čez vogal parcele 487, dočim danes gre za progo iz pravde III 256/94, ki drži sicer čez parceli 487 in 485/2, a ne čez vogal parcele 487.

* * *

»In merito« je ugodilo okrajno sodišče dne 18. decembra 1907 (C 51/7-19) tožbi, ker je dokazano priposestovanje, ker tožnika s poravnano z dne 26. maja 1894, ki je določila samo cesti novo smer, nista zamenjala stvarne pravice z obligatorno in ker je bila cesta očitna in znana tožencema, ko sta kupila zemljišče.

Ker sta toženca zamudila priziv, postala je ta razsodba pravnomočna.

† Roman Trstenjak.

c) Odklanjanje slovenskih govorov pri okrajnem sodišču v Celovcu.

C. kr. okrajno sodišče v Celovcu je pri razpravi dne 18. septembra 1907 v pravni stvari Marije P., posestnice v Dobrovi, po drju. Janku Brejcu, odvetniku v Celovcu, proti Ivanu K., posestniku v Rutah, po drju. Ferdinandu Müllerju, odvetniku v Celovcu, radi 600 K s prip., na predlog zastopnikov, da se naj razpravlja slovensko, sklenilo (C III 277/7-3):

Predlogu se ne ugoti; razpravljalo se bode nemško.

Razlogi.

Predlog ni v zakonu utemeljen. Sklicevanje na svoječasno izdane jezikovne naredbe ni na mestu, ker so izdane le za

kazenske, a ne tudi za civilne stvari¹⁾ ne glede na to, da te niso bile nikoli ustavno razglašene, da torej niso obvezne. (§ 4 o. d. z.)

Kar se tiče jezika strank in njih zastopnikov pred sodiščem, velja za to določba §-a 13 obč. sod. reda z dne 2. maja 1781 zb. pr. z. št. 13. Te določbe pa l. člen uvodnega zakona k civ. pr. redu ni razveljavil, ampak ona je še sedaj, kar poročilo odseka k temu členu izrecno poudarja, del onih določil, ki uravnavajo pravdo pravo. § 13 obč. sod. reda pravi le, da se naj poslužujejo stranke v svojih govorih deželno navadnega jezika. Kaj pa je »v deželi navadno?«

Deželno navaden je po pojmu vsak jezik, ki ga govori večje število turodnih deželnih prebivalcev kakor občevalni jezik. Če se tako dobesedno cit. § 13 razlaga, onda bi se lahko rabilo slovenščino tudi pri sodiščih graškega in ljubenskega okoliša. Da ta razlaga ne more biti pravilna, je pač samo ob sebi umevno, ker sicer bi se moralo o primorskih rudarskih stvarih pri deželnem sodišču v Ljubljani razpravljati italijanski.

Deželno navaden zamore v tem slučaju biti le jezik, če občujejo v njem deželna avtonomna oblastva t. j. koroški deželni zbor in deželni odbor. Ker se pa to ne godi, je smatrati za na Koroškem deželno navadni jezik le jezik imenovanih oblastev a ta je nemški.²⁾ Nihče ne taji, da ni na Koroškem Slovencev ali boljše Vendov ali »Windische«, ali njih jezik je različen od pismene slovenščine, ki jo rabijo slovenski odvetniki. Slovensko kmetско prebivalstvo (»die windische Landbevölkerung«) tudi ne razume tega jezika. Torej je popolnoma brez pomena, razpravljati v jeziku, ki je strankam samim tuj.

Če pa hočemo razumevati deželno navadno po analogiji §-a 14 sod. reda za zapadno Galicijo in §-a 4 ces. pat. z dne

¹⁾ Dotični sodnik zares še ne pozna jezikovnih naredeb! Odst. 4. razpisa just. min od 15. marca 1862 ne razlikuje med civilnimi in kazenskimi, spornimi in nespornimi stvarmi. To še posebej poudarjata in zabičujeta naslednji naredbi od l. 1866 in 1882. Op. priobč.

²⁾ Jako dobro! — C. kr. državno sodišče je pa z odločbo dne 4. januarja 1908 št. 624 izreklo, da je slovenski jezik na Koroškem deželno navaden jezik, čeprav je deželni odbor proglasil nemščino za svoj uradni jezik. Op. priobč.

9. avgusta 1854, kjer prvi zakon govori o »v deželi pri sodišču navadnem jeziku«, drugi pa o »kakem pri sodišču navadnem jeziku«, bi se to reklo, da ni možno vsakega v deželi navadnega jezika rabiti za razpravni jezik, ampak le sodno navadni, to je tisti deželno navadni jezik, ki je po dosedanji navadi pri dotičnem sodišču za sodni jezik v rabi in kot tak priznan.

Ako pa je navada¹⁾ sodišča odločilna, ta navada ne odločuje samo o tem, če je kak jezik sploh, ampak tudi o tem, v kakem obsegu in pod kakimi pogoji je pri sodišču dopusten.

Odkar pa obstoja zapadnogalicijski sod. red in ces. patent iz l. 1854., ni bila slovenščina pri tukajšnjem okrajnem sodišču nikoli v navadi.

Ako je sodišče v posameznih slučajih rabo dovolilo, ker so stranke silile na to, so ti slučaji posamezni in niso postali nikoli navada. Raziskavati razloge za te posamezne ugoditve, tu ni na mestu. Zadostuje, ako opozarjamo na to, da so pač to bili le posamezni slučaji in da sodišče ne more pospeševati nečesa, kar naj bi postalo navada, kar pa dosedaj ni bilo navada.

Ne glede na omenjeno, pa tudi ni bilo vzroka predlogu ugoditi radi smotrenosti in pospešitve postopanja.

Akti, na katerih temelji tožba, so vsi nemški, pravni slučaj sam je golo pravno vprašanje in zastopnika sta nemščine popolnoma vešča, razen tega pa zapisnikar ne zna slovenščine.

Proti tej odločbi se je pritožil toženec s samostojnim rekurzom, tožnica pa je radi tega v prizivu proti meritorni razsodbi uveljavljala ničnost iz §-a 477 št. 4 civ. pr. r.

Rekurz je rešilo c. kr. deželno sodišče v Celovcu s sklepom od 15. novembra 1907 opr. št. R II 147/7-2 ter pritožbi ni ugodilo iz razlogov:

Za uravnavanje jezikovnih razmer pri sodiščih na Koroškem je vpoštevati določbo §-a 13 obč. sod. reda z dne 1. maja 1781 zb. pr. zak. št. 13, ki je l. člen uvodnega zakona k civ. pr.

¹⁾ Državno sodišče je pa v zgoraj navedeni odločbi izreklo, da okolnost, četudi avtonomni deželni odbor koroški proglaša nemščino za svoj uradni jezik, to ne more krčiti ustavno zajamčene ravnopravnosti slovenskih strank!

redu ni razveljavil, in nanjo naslanjajoče se naredbe c. kr. just. ministrstva od 15. marca 1862 št. 865, od 20. oktobra 1866 št. 1861 in od 18. aprila 1882 št. 20.513 ex 1881.¹⁾

Po §-u 13 obč. sod. reda se morajo posluževati stranke, kakor tudi njih zastopniki v svojih govorih deželno navadnega jezika.

Določbe, ki se dotikajo sodnega jezika, se nahajajo dalje v §-u 14 zapadnogalicijskega sod. reda in v §-u 4 ces. patenta z dne 4. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. V prvem zakonu je govor o »v deželi pri sodišču navadnem jeziku«, v drugem pa o »kakem pri sodišču navadnem jeziku.«

Po teh zakonih, ki ju je porabiti za razlago besede »deželno navaden«, je smatrati razpravnim jezikom le oni jezik, ki je pri sodišču navaden, torej oni v deželi navadni jezik, ki je po dosedanji navadi pri dotičnem sodišču za sodni jezik v rabi.²⁾

Pri sodišču obstoječa navada odločuje o dopustnosti jezika.³⁾

Okrajno sodišče v Celovcu, od katerega se je zahtevalo poročilo radi ondi navadne rabe jezika, poroča, »da v slučajih, ko ni nobena pravnih strank prišla k razpravi, se je dopustilo slovenski govoriti le izjemoma nekaterekrati, ako sta obe udeleženi pravdni stranki slovenski znali; o kaki navadi v tem zmislu pa da ne more biti govora.«⁴⁾

Dopustiti slovenščino za govore zastopnikov strank, ako nobena pravdna stranka ne pride k razpravi, torej ne bi odgovarjalo obstoječi navadi.

Zgoraj navedene naredbe zahtevajo končno za dopustnost slovenščine kakor razpravnega jezika, da so stranke »izključno« le slovenščine zmožne.⁵⁾ V le-tej pravdi je pa po poročilu okraj-

¹⁾ Druga instanca torej vendar priznava veljavnost jezikovnih naredeb!

²⁾ Potemtakem so jezikovne naredbe, ki so zaukazale rabo slov. jezika pri sodiščih, pri katerih prej ni bil v navadi, vse skupaj — protizakonite!

³⁾ Državno sodišče je po zgoraj navedeni odločbi drugega mnenja. Navada se mora umakniti ravnopravnostnemu zakonu! Op. priobč.

⁴⁾ Pa saj ni poročal isti sodnik, čigar sklep se je izpodbijal?!

⁵⁾ V naredbi iz l. 1882 pa pravi just. minister: »... in če sodišča slovenske vloge brezpogojno zavračajo samo iz tega vzroka, ker razume dotični, ki jih je vložil, tudi nemško, uvidevam v tem sicer priprosto, toda nikar zakonito sredstvo, da se celo vprašanje o ravnopravnosti zavrne kar od kraja.« — Kar velja za vloge, veljati mora v novem postopanju tudi za govore!

Op. priobč.

nega sodišča celovškega tožnica nemščine zmožna, dočim toženec dobro nemški govori.

Ne glede na to pa ni nobena stranka k naroku prišla, ampak je poslala vsaka svojega nemščine zmožnega zastopnika.¹⁾ Torej tudi iz teh ozirov ni pogojev, da bi se dopustilo za govore slovenski jezik.

Ako je odredilo celovško okrajno sodišče razpravo v nemščini, to odgovarja dosedanji navadi, zakonu in naredbam, jezikovne razmere uravnavajočim.²⁾

Iz vseh teh razlogov ni bilo pritožbi ugoditi. —

Tožnikov priziv zaradi ničnosti iz §-a 477 št. 4 c. pr. r. je isto deželno sodišče tudi zavrglo z rzsodbo³⁾ od 16. novembra 1907 iz teh-le razlogov:

Ničnost se podtika zategadelj, ker je prvi sodnik proti predlogu pravnih pooblaščenecv obeh strank, da naj bi se ustna razprava provedla v slovenskem jeziku, provedel razpravo v nemškem jeziku in zastopal govore v nemškem jeziku.

Toda dejanskega stanu za § 477 št. 4 c. pr. r. ni.

Iz zapisnika o ustni razpravi z dne 18. septembra 1907 je posneti, da pravnih strank niti ni bilo k naroku. Zastopani sta bili od pravnih pooblaščenecv, katera sta, in to je sodišču znano, nemškega jezika zmožna v govoru in pisavi.

Ta dva pravdna pooblaščenca sta se odredbi sodnikovi uklonila, sta se četudi z ukorom po §-u 196 civ. pr. r. spustila v razpravo, imela govore, sta stavila predloge za dokaze in tudi za glavno stvar.

Pritožba radi ničnosti iz §-a 477 št. 4 civ. pr. r. je torej popolnem neutemeljena in bilo jo je zato zavreči.

¹⁾ Zastopnik ima braniti tudi jezikovne pravice svojih strank. Kaj pa, če mu stranka da še posebno naročilo, da mora rabiti njen narodni jezik? Op. priobč.

²⁾ Kdor pozna zmisel in smoter zlasti naredbe iz l. 1882, temu ne more pritrđiti. Op. priobč.

³⁾ V stvari sami se je tožnikovemu prizivu po dne 16. novembra 1907 provedeni ustni prizivni razpravi ugodilo. Na tej razpravi pa sta oba ista zastopnika imela svoje govore — v slovenskem jeziku! Op. priobč.

Proti razsodbi prizivnega sodišča je vložil toženčev zastopnik revizijo, v kateri je glede na razpravni jezik uveljavljal tudi ničnost v zmislu §-a 477, št. 4 civ. pr. reda.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 26. februarja 1908 ni ugodilo tej reviziji in je glede na uveljavljano ničnost omenilo to-le:

Ničnosti po zmislu §-a 477 civ. pr. ni, zlasti pa ni ničnosti po §-u 477 št. 4 vsled tega, ker se je sporna razprava vršila na prvi instanci v nemškem jeziku. V tem pogledu se odkazuje na tozadevno utemeljitev izpodbijane rzsodbe.

x.

Dr. Marijan Derenčin †.

Nekrolog.

(Konec.)

Najznamenitiji Derenčinovo zakonodavno a i znanstveno djelo jest njegova osnova kaznenoga zakona od godine 1879., koja na žalost nije nikada postala zakonom, ali jasno dokazuje sposobnost našega naroda za samostalnu kodifikaciju i ovako zamašnih zakona kao što je kazneni i znači jednu važnu etapu u razvoju hrvatskog zakonudavstva i pravne znanosti.

Cilj, koji si je postavio i sredstva, kojima ga je polučiti nastojao, označuje Derenčin ovim riečima:

»Nastojao sam naime, da moju osnovu dovedem u sklad s obće priznanimi novijimi rezultati znanosti, a u pitanjih, u kojih znanost nije još izrekla jednodušnoga suda, pomnjivo, nepristrano sam proučavao razna mnienja, ter prigrlio ono, koje mi se je činilo najpravielnijim. Trudio sem se na dalje spojiti načelo stroge pravice sa zahtjevi humaniteta, nu o tom nastojanju čuvao se ekstrema i vazda ocjenio kulturno stanovište našega naroda, čudoredne njegove nazore, običaje, krieposti i mane. Upotrebio sam savjestno ogromni zakonotvorni materijal drugih naroda ter crpio iz predradnja oko austrijskih, ugarskih, njemačkih, talijanskih i inih osnova kaznenih zakona, imajmči vazda pred očima osobite obstojnosti naše domovine.«